

S.R.MƏMMƏDOVA*e-mail: mmamedova561@gmail.com***Gəncə Dövlət Universiteti**

(Gəncə şəh., Heydər Əliyev pr., 429)

**MÜASİR TƏLİM TEXNOLOGİYALARI
VƏ TƏHSİLİN MODERNLƏŞDİRİLMƏSİ**

Açar sözlər: *təhsil sistemində inteqrasiya, təlim texnologiyaları, şəxsiyyətyönlü təhsil, təhsilin modernləşdirilməsi, dövlət müstəqilliyi*

Ключевые слова: *интеграция в систему образования, технологии обучения, личностно-ориентированное образование, модернизация образования, государственная независимость*

Key words: *integration to the education system, education technologies, humanities training, modernization of education, public independence*

Bu gün müstəqillik yolunda uğurla addımlayan Azərbaycan təhsil quruculuğu sahəsində qazandığı nailiyyətlər aparılan ardıcıl və davamlı təhsil siyasətinin nəticəsi kimi meydana çıxmışdır. Cəmiyyət özünün ən çətin problemlərini həll etmək üçün özünə qayıtmalı, daxili aləmini, milli-mənəvi dünyasını təzələməli olur. İlk növbədə, insan resurslarının təkmilləşdirilməsi üçün potensial imkanlarını səfərbər edir. Gənc nəslin yetişdirilməsini, geniş mənada vətəndaş tərbiyəsini böyük uğurlarının bünövrəsinə gətirir. Bununla mənəvi təkamülə nail ola bilər.

Azərbaycanda təhsil islahatı uğurla həyata keçirilir. Təhsilin keyfiyyətinin yaxşılaşdırılması, cəmiyyət üçün inkişaf etmiş, beynəlxalq standartlara cavab verə biləcək şəxsiyyətin formalaşdırılması – sosial-iqtisadi və mədəni inkişafın əsasını təşkil edir. Bu şəxsiyyəti yetişdirmək üçün ailə ilə yanaşı, müəllimlərin də üzərinə böyük məsuliyyət düşür.

Hazırkı dövrdə rəqabətəqabil keyfiyyətlərin daşıyıcısı olan şəxsiyyətin formalaşdırılması demokratik cəmiyyətin təhsil sisteminin qarşısında duran ən mühüm problemlərdən biridir. Təhsil sisteminin məzmunca yeniləşməsi yeni təfəkkürü, yeni keyfiyyətləri özündə cəmləşdirən, müasir tələblərə cavab verən bilik, bacarıq və vərdislərə malik şəxsiyyətin formalaşdırılmasını əsas vəziyyət kimi qarşıya qoyur.

Müasir dövrdə həyata keçirilən təhsil islahatının məqsədləri içərisində təhsilin keyfiyyətini yüksəltmək, onu cəmiyyətin müasir tələblərinə uyğun qurmaq əsas yer tutur. Tədris-təlim prosesinin cəmiyyətin müasir tələblərinə uyğun yenidən qurulması təlimin strategiyasının və şagirdlərin təlim nailiyyətlərinin qiymətləndirmə üsullarının dəyişdirilməsi ilə müşayiət olunur. Başqa sözlə, bu gün bütün tədris-təlim prosesində qarşılıqlı fəaliyyətin üzə çıxarılması və öyrənənlərin şəxsi potensialının stimullaşdırılması üçün əlverişli şəraitin yaradılması həlledici əhəmiyyət daşıyır.

Azərbaycan Respublikasının Təhsil Sahəsində İslahat Proqramında qeyd olunduğu kimi, “cəmiyyət öz gələcəyini təmin etmək məqsədilə yeni nəslin yüksək səviyyədə hazırlığına nail olmalı və buna görə də təhsil üstüninkişaf etdirilən sahəyə çevrilməlidir”. Bunun üçün təhsilin məzmunu yeni cəmiyyətin insanını formalaşdırmaq baxımdan yeniləşdirilməlidir.

Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin “Azərbaycan Respublikasında Ümumi Təhsilin Konsepsiyası (Milli Kurikulum) adlı konseptual sənədinin təsdiq edilməsi haqqında 30 oktyabr 2006-cı tarixli 233 nömrəli qərarında milli və ümumbəşəri dəyərləri, ümumi inkişafı, meyl və maraqları almaqda bütün şagirdlərə əlverişli təlim şəraitinin yaradılması, tələbyönlülük, nəticəyönlülük və inteqrativlik prinsipləri əsasında qurulması çox mühüm vəzifə kimi qarşıya qoyulur. Bu sənəd həm də şagirdlərin idraki imkanlarının üzə çıxarılması, onun inkişaf etdirilməsi üçün real təlim şəraitinin yaradılmasını zəruri edir.

Həmin sənəd öz mahiyyəti etibarilə müasir tələblərə cavab verən, yaradıcı və tənqidi düşüncə tərzinə malik olan çevik gənclər nəslini yetişdirilməyə istiqamətlənmişdir.”

Təhsilin müvəffəqiyyətlə həyata keçirilməsi yollarından biri Təhsil Sahəsində İslahat Programında göstəriləndiyi kimi yeni pedaqoji texnologiyalardan, fəal təlim metodlarından istifadədir. Təhsildə yeni yanaşmaların tətbiqi təlim-tərbiyə prosesinin keyfiyyətinin yüksəldilməsi vasitəsi olub, dünya təhsil sferasında təhsil sisteminin modernləşdirilməsinin əsas strateji istiqamətlərindən biri kimi qiymətləndirilir. Azərbaycanda islahatın aktual fazasını yaşayan ümumtəhsil sistemi, eyni zamanda təhsilin bütün strukturları belə yanaşmalardan kənar qala bilməz. Ona görə də həmin yanaşmaların, yeni texnologiyalarının pedaqoji-psixoloji təhlilinin aparılması təhsil sisteminin ən aktual problemi kimi qiymətləndirilir.

Şagirdi necə öyrətməyimizdən asılı olmayaraq, həyatda o, nəyi, nə üçün və necə öyrənmək üsulları ilə qarşılaşmalı olur. İsveçrəli alim Jan Piyaenin “Ağıl özünü yaratmaqla dünyanı yaratdı” kəlamı hazırda Qərbi ölkələrində əsas yer tutan yeni yanaşmaların əsasını təşkil edir. Təhsil sisteminin belə konseptual problemləri, yeni pedaqoji texnologiyaların, innovasiyaların, fəal təlim metodlarının tədris prosesinə gətirilməsini aktuallaşdırır. XXI əsrin əvvəllərində ölkəmizin təhsil sistemində aparılan geniş spektrli islahatların məzmunu və xarakteri belə elmi-pedaqoji tədqiqatların səmərəliliyini və effektivliyini bir daha artırır. Özünü təhsil və özünü qiymətləndirmə üzrə “biliyin verilməsi” prinsipindən “tələb olunan bilik və bacarıqların qazanılması” prinsipinə keçilməsi təxirəsalınmaz vəzifələrdən biri kimi qarşıda durur.

Subyektiv-obyektiv münasibətləri əvvəlki dövrdə bütün fəaliyyət sahələrində olduğu kimi şagird və müəllim münasibətlərində də özünü göstərmişdir. Yeni təlim texnologiyalarından istifadə isə subyektiv-subyektiv münasibətləri üzərində qurulur və tərəflərin hər ikisindən aktivlik tələb olunur. Demokratik cəmiyyət üçün şagird fəal mövqeli vətəndaş, mənəvi dəyərləri yüksək qiymətləndirə bilən bir şəxsiyyət kimi formalaşdırılmalıdır. Bu baxımdan yeni pedaqoji təfəkkür əsas diqqətini ilk növbədə şagirdin intellektual və yaradıcı inkişafına, mücərrəd təfəkkürünün formalaşmasına, təhlil etmə, əqli nəticə çıxarma, ümumiləşdirmə bacarıq və vərdislərinin təşəkkülünə, bu kimi digər mühüm pedaqoji-psixoloji aspektlərə yönəldilməsini tələb edir.

Təhsilin modernləşdirilməsi təhsil sisteminin qanunauyğun prosesi kimi dəyərləndirilir və dinamik proses kimi həyata keçirilir. Modernləşdirmə müasir dövrün tələblərinə uyğunlaşmaq, yeni tələb və normalara, texnoloji proseslərə uyğunlaşmaqdır. Təhsilin modernləşdirilməsində məqsəd global dəyərlərin və əməkdaşlığın inkişafı naminə rəqabət aparmağa malik intellekt sahiblərinin yetişməsinə təmin etməkdir. Təhsildə məzmunun modernləşdirilməsi zamanı onun həm pedaqoji-psixoloji tərəfləri, həm də nəzəri və təcrübi paradigmaları nəzərə alınır.

Hazırda təhsildə yeni yanaşmaların tətbiqi, dünya təhsil sferasında təhsil sisteminin modernləşdirilməsinin əsas strateji istiqamətlərindən biri kimi qiymətləndirilir. Ona görə də yeni texnologiyaların pedaqoji-psixoloji təhlilinin aparılması, onun yeni məzmunun hazırlanması bu günümüzün tələbidir.

Strategiyanın uğurlu icrası səriştəli müəllim və təhsil menecerlərinə malik təhsil sisteminin yaradılması ilə nəticələnməlidir.

Ədəbiyyat

1. Abbasov A. Pedaqogika. Bakı. Mütərcim, 2010
2. Ağayev Ə. Təhsilin modernləşdirilməsi: tarixilik, varislik, müasirlik. “Müasir mərhələdə pedaqoji elmin inkişaf perspektivləri” toplusu, Bakı. 2004,
3. Ağayev Ə. Yeni təlim metod və texnologiyalarından istifadənin nəzəri və praktik məsələləri // ARTPI-nin elmi əsərləri, 2006, №1
4. Azərbaycan Respublikasında təhsilin inkişafı üzrə Dövlət Strategiyası. “Azərbaycan müəllimi” qəzeti, 2013, 25 oktyabr
5. Azərbaycan Respublikasında ümumi təhsilin Konsepsiyası (Milli Kurikulum). Bakı, 2006

6. Cəbrayilov İ.H. Şəxsiyyətəyönümlü təhsil və vətəndaş cəmiyyəti. Bakı. Mütərcim, 2011

7. Dadaşzadə D. İnteraktiv təlim metodları və yeni pedaqoji texnologiyaların tətbiqi təcrübəsindən. "İbtidai məktəb və məktəbəqədər tərbiyə" , 2002, № 1

S.P.Мамедова

Модернизация образования и технологии современного обучения

Резюме

В статье наряду с интеграцией в систему образования развитых зарубежных стран, также уделено предпочтение результатам ученика и личностно-ориентированному образованию. Личностно-ориентированное образование позволяет технологиям образования успешно интегрировать. Он основан на том, что с внедрением новых педагогических технологий в процесс активизации учебного процесса, развитием лидерских способностей у школьников позволяет повысить уровень образования, что является в настоящее время одной из важных предстоящих проблем.

S.R.Mammadova

Modernization of education and contemporary training technologies

Summary

Article deals with research of the applied importance of integration to the education system based on the world practice, education technologies and humanities training for the pupils. Because the education technologies, modernization of education on the basis of humanities point of view in useful. Also proved, that introduction of new pedagogical technologies, the development of the pupil's leadership skills, and raising the level of education is one of the challenges ahead.

Rəyçi: ped.e.d., prof. Ş.T.Tağıyev

Redaksiyaya daxil olub: 25.05.2022